

**Chambre des Représentants
de Belgique**

SESSION EXTRAORDINAIRE 1991-1992 (*)

11 MARS 1992

REVISION DE LA CONSTITUTION

**Révision du Titre III de la
Constitution par l'insertion
d'un article 26ter**

**PROPOSITION
DE M. MICHEL**

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La consultation populaire vise à associer plus étroitement le citoyen à la gestion de l'Etat. A l'heure actuelle, l'élection est le seul mode de participation du citoyen à la gestion des affaires publiques. Entre deux élections, ce sont donc les élus et les partis politiques qui décident de la manière de gouverner. La démocratie est donc d'une certaine manière limitée à la technique de l'élection, le citoyen n'ayant directement aucun moyen d'intervenir dans le débat. Cela a pour conséquence :

- 1° un désintérêt de plus en plus grand du citoyen pour la vie politique;
- 2° une perception partielle et donc partielle des institutions politiques;
- 3° une mauvaise connaissance du fonctionnement de l'état fédéral et des compétences des institutions régionales et communautaires;
- 4° la technique de l'élection ne permet plus un véritable choix de société du fait de la méconnaissance du mécanisme politique par le citoyen.

(*) Première session de la législature n° 48.

**Belgische Kamer
van Volksvertegenwoordigers**

BUITENGEWONE ZITTING 1991-1992 (*)

11 MAART 1992

HERZIENING VAN DE GRONDWET

**Herziening van Titel III van de
Grondwet door de invoeging
van een artikel 26ter**

**VOORSTEL
VAN DE HEER MICHEL**

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De volksraadpleging heeft tot doel de burger nauwer bij het bestuur van de Staat te betrekken. Momenteel kan hij alleen via verkiezingen deelnemen aan het beheer van de staatszaken. Tussen twee verkiezingen in zijn het bijgevolg de verkozenen en de politieke partijen die beslissen over de manier waarop wordt geregeerd. De democratie blijft zich dan ook beperken tot het procédé van de verkiezingen en de burger beschikt over geen direct middel om zijn stem in het debat te laten horen. Dat heeft tot gevolg dat :

- 1° de burger steeds minder belangstelling opbrengt voor het politieke bedrijf;
- 2° een onvolledige en derhalve bevooroordeelde visie op de politieke instellingen wordt ontwikkeld;
- 3° er nauwelijks inzicht bestaat in de werking van de federale staat en de bevoegdheden van de gewest- en gemeenschapsinstellingen;
- 4° de verkiezingen niet langer een authentieke maatschappijkeuze mogelijk maken doordat de burger niet meer weet hoe politiek echt werkt.

(*) Eerste zitting van de 48° zittingsperiode.

Afin de relancer l'intérêt du citoyen à ce qui devrait être des grands débats d'idées publics et qui sont, à l'heure actuelle, trop souvent confinés dans le cercle restreint des « initiés » à la vie politique, il est proposé de modifier la Constitution afin de permettre la consultation populaire.

Le Conseil d'Etat s'est en effet prononcé sur le caractère anticonstitutionnel de la consultation populaire au regard de notre Constitution. En effet, tout en faisant la distinction entre le référendum (obligatoire) et la consultation populaire (sans effet obligatoire), le Conseil d'Etat retient l'objection d'anticonstitutionnalité (avis du Conseil d'Etat, doc. Chambre n° 783/2, 1983-1984). Selon celui-ci, dans les pays où la consultation populaire existe, c'est souvent la constitution qui le prévoit. En outre, le caractère non obligatoire de la consultation populaire n'est pas réellement établi, vu que dans les faits, la réponse à une question déterminée a un effet contraignant pour le pouvoir politique qui a posé cette question. Aussi proposons nous l'insertion d'un article 26ter dans la Constitution.

L'organisation de la consultation populaire est réglée par la loi. Une proposition corollaire a été déposée en ce sens.

L. MICHEL

PROPOSITION

Article unique

Un article 26ter, libellé comme suit, est inséré au Titre III de la Constitution :

« Art. 26ter. — Il peut être organisé une consultation populaire au niveau de l'Etat. La loi détermine les conditions d'application de cette consultation. »

10 février 1992.

L. MICHEL

Om bij de burger opnieuw belangstelling te wekken voor een aangelegenheid waarover een breed maatschappelijk debat zou moeten worden gevoerd en die vandaag al te vaak binnen het beperkte kringetje van politiek « ingewijden » wordt gekoesterd, wordt voorgesteld de Grondwet te wijzigen zodat de volksraadpleging mogelijk wordt.

De Raad van State heeft op de ongrondwettigheid van de volksraadpleging immers commentaar geleverd in het licht van de huidige redactie van onze Grondwet. De Raad van State maakt een onderscheid tussen het (verbindende) referendum en de volksraadpleging (die geen verbindende uitwerking heeft), maar handhaaft het grondwettigheidsbezwaaar (advies van de Raad van State, Stuk Kamer n° 783/2, 1983-1984). Blijkens zijn advies is het in landen waar volksraadpleging bestaat, vaak de Grondwet die daarin voorziet. Voorts staat het niet echt vast dat de volksraadpleging niet verbindend is aangezien het antwoord op een welbepaalde vraag in de feiten bindend is voor de politieke overheid waarvan die vraag is uitgegaan. Bijgevolg stellen wij voor in de Grondwet een artikel 26ter in te voegen.

De organisatie van de volksraadpleging wordt bij wet geregeld. In het verlengde hiervan is een daartoe strekkend wetsvoorstel ingediend.

VOORSTEL

Enig artikel

In Titel III van de Grondwet wordt een artikel 26ter ingevoegd, luidend als volgt :

« Art. 26ter. — In het Rijk kan een volksraadpleging worden georganiseerd. De wet bepaalt de toepassingsvoorwaarden van die raadpleging. »

10 februari 1992.